

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 7.079:792.73

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/36-3-1>**Зоряна РОСЬ,***orcid.org/0000-0002-5962-2790*

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри виконавського мистецтва

Навчально-наукового інституту мистецтв

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна) *zorianaros@gmail.com***ДИТЯЧИЙ ТА ЮНАЦЬКИЙ ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВИЙ ФЕСТИВАЛЬНИЙ РУХ
У КОНТЕКСТІ МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена актуальній проблемі розвитку дитячого і юнацького естрадно-джазового фестивального руху в культурному просторі України та визначенню особливостей сучасних тенденцій його побутування. Результати проведеного дослідження доводять, що в Україні впродовж досить тривалого часу склалися різні форми побутування дитячих та юнацьких естрадно-джазових культурних заходів, найбільш популярними і дієвими серед яких є конкурси й фестивалі, які стали брэндами міст та окремих регіонів, що відіграли важливу роль у розвитку українського естрадно-джазового мистецтва. Упродовж 1980–2021-х рр. вони склали певну мистецьку традицію і за ознаками інтенсивного їх поширення перетворилися в потужний естрадно-джазовий фестивальний рух. Вони виконують важливі завдання щодо виявлення нових талановитих виконавців, підвищення їх художньої майстерності, залучення до естрадно-джазового мистецтва обдарованих дітей та молоді. Ці заходи спрямовані на реалізацію просвітницьких, комунікативних, виховних та розважальних або культурно-пізнавальних функцій. Конкурси і фестивалі стають не просто змаганнями, а центрами підготовки майбутніх виконавців, поширення й пропаганди українського музичного продукту, зв'язною ланкою між регіонами.

На основі аналізу сучасних тенденцій розвитку дитячих і молодіжних конкурсно-фестивальних акцій порівняно з попередніми періодами, коли фестивалі й конкурси проводилися переважно окремо, з 2017 р. спостерігається об'єднання вищеназваних форм фестивального руху – одночасне проведення конкурсів-фестивалів. Сполучення цих двох форм становлять оптимальний варіант для досягнення поставлених перед фестивальними заходами завдань і значного розширення їх функцій. Естрадно-джазові конкурсно-фестивальні заходи стали особливою формою існування музичного мистецтва, модель якої направлена на збереження національної та світової мистецької спадщини, подальший розвиток і популяризацію найкращих надбань естрадно-джазового мистецтва, пошуку і підтримки талановитої і творчої молоді, створенню платформи для її розвитку і творчих звершень.

Ключові слова: конкурсно-фестивальний рух, дитячі та юнацькі естрадно-джазові конкурси й фестивалі, мистецькі конкурси.

Zoryana ROS',*orcid.org/0000-0002-5962-2790*

Candidate of Art History,

Associate Professor at the Department of Performing Arts

Educational and Scientific Institute of Arts

of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *zorianaros@gmail.com***CHILDREN'S AND YOUTH POP-JAZZ FESTIVAL MOVEMENT
IN THE CONTEXT OF ARTISTIC LIFE OF MODERN UKRAINE**

The article is devoted to the topical problem of development of children's and youth pop and jazz festival movement in the cultural space of Ukraine and to definition of features of modern tendencies of its existence. The results of the study show that in Ukraine for a long time there were various forms of children's and youth pop and jazz cultural events, the most popular and effective among which were competitions and festivals, which became brands of cities and regions that played an important role in development. Ukrainian pop and jazz art. During the 1980-1920, they formed a certain artistic tradition and, on the grounds of their intensive spread, turned into a powerful pop-jazz movement. They perform important tasks to identify new talented performers, improve their artistic skills, attract gifted children and young people to pop and jazz art. These activities are aimed at the implementation of educational, communicative, educational and

entertainment or cultural and cognitive functions. Competitions and festivals are becoming not just competitions, but centers for training future performers, disseminating and promoting Ukrainian music products, a link between the regions.

Based on the analysis of current trends in children's and youth competitions and festivals compared to previous periods, when festivals and competitions were held mostly separately, since 2017 there is a combination of the above forms of festival movement – a simultaneously holding of competitions-festivals. The combination of these two forms is the best option to achieve the objectives of the festival events and significantly expand their functions. Variety-jazz competition-festival events have become a special form of existence of musical art, the model of which is aimed at preserving national and world artistic heritage, further development and popularization of the best achievements of jazz art, search and support of talented and of creative youth, creation of a platform for its development and creative achievements.

Key words: competition-festival movement, children's and youth pop-jazz festivals, art competitions.

Постановка проблеми. Сучасний культурний простір, зокрема медійний та культурно-масовий, демонструє, що найпоширенішою є діяльність, пов'язана з музичним виконавством. «Музика – інструментальне виконавство, спів, фольклор – є першим досвідом спілкування дитини зі світом, і саме це явище сьогодні тотально присутнє на побутовому рівні, у культурному середовищі пересічної людини. У повсякденні музика домінує в радіоєфірі, телепрограмах, різних шоу, заповнює інтермедійні мережі й тому посідає значне місце в дитячій і молодіжній культурі» (Волков, 2018: 311). У сучасному культурному просторі України серед численних яскравих мистецьких явищ помітне місце займають естрадно-джазові музичні фестивалі й конкурси, які на Заході із середини ХХ ст., а в Україні з 80-х рр. уже склали певну мистецьку традицію і за ознаками інтенсивного їх поширення перетворилися в потужний естрадно-джазовий фестивальний рух. Вони вже давно стали брендами міст та окремих регіонів, що відіграють важливу роль у розвитку українського естрадно-джазового мистецтва.

Особливе місце в цьому процесі належить саме дитячим і юнацьким естрадно-джазовим фестивалям. Незважаючи на те, що вони відіграють вагомий роль у музичному житті незалежної України, їх значення залишається недооціненим і позбавлене належної уваги сучасного мистецтвознавства й культурології. Таким чином, **актуальність** запропонованої теми визначається об'єктивними потребами у вивченні особливостей розвитку сучасного українського дитячого і юнацького естрадно-джазового фестивального процесу, який є одним із провідних напрямів у поширенні естрадно-джазової музичної культури, що й зумовило вибір теми цієї статті

Аналіз досліджень і публікацій. Досить значними є мистецтвознавчі дослідження естради та джазу. Так, історичний аспект викладено у працях таких авторів, як К. Берендт, Д. Колліер, В. Конен, Є. Овчинников, Ю. Панасьє, Л. Переверзєв, В. Романко, В. Симоненко та ін.; фестивально-конкурсний рух у мистецтвознавчому

аспекті досліджується К. Давидовським, О. Зуєвим, А. Пискачем, Г. Хромушеною, М. Шведовим; відомі праці з проблем формулювання термінології, структури та визначення функцій фестивальних процесів Ж. Гарньє, К. Жигульського, П. Паві, К. Резнікової, Ж. Шабо, О. Широкової та ін.; з'явилися наукові роботи, що характеризують шляхи розвитку фестивально-конкурсного руху та джазово-фестивальних процесів в Україні, А. Ареф'євої, К. Давидовського, О. Зінкевич, С. Зуєва, В. Іонова, Є. Маркова, Ю. Москвічової, В. Романка, В. Симоненка, О. Сичової, І. Сікорської, М. Шведа та ін. Сферу естрадно-джазового мистецтва, технологію виконання, її історико-мистецтвознавчу та педагогічну проблематику вивчали І. Бриль, В. Конен, Е. Кузнєцов, Е. Овчиніков, О. Саульський, Ю. Чугунов. За умов усієї цінності опублікованих праць не можна не вказати, що існує велике поле для дослідження проблем естрадно-джазової освіти.

Мета статті – дослідити стан функціонування дитячого й молодіжного естрадно-джазового фестивального руху в незалежній Україні та визначити особливості сучасних тенденцій у його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Рівень розвитку культури є відзеркаленням суспільного життя, а наявність професійних мистецьких проєктів, конкурсів та фестивалів свідчать про соціально-економічну стабільність регіону. Розвиток сучасного конкурсно-фестивального руху в країні є показником інтегрованості регіону до загальноєвропейських культурних проєктів та важливим чинником підвищення культурно-освітнього рівня українського населення. «Вони мають не лише виховне, а й загальноестетичне значення в культурному розвитку суспільства. Сучасний український культурний простір заповнюється ініційованими дітьми й молоддю виявами дитячої й молодіжної творчості, що презентується акціями різноманітних мистецьких проєктів, зокрема фестивалями і конкурсами» (Бондаренко, 2017).

Треба зазначити, що за останні роки значно зросла кількість дитячих і молодіжних фестивалів і конкурсів, які були переважно орієнтовані на

непрофесійних учасників – дітей, аматорські молодіжні колективи тощо. Це має, як зазначає Я. Ігнатова, «вагоме значення, оскільки популяризують мистецтво в непрофесійному середовищі, а в разі концентрації на новому поколінні виступають ще й підготовчою базою для їх можливого професійного майбутнього» (Ігнатєва, 2018: 145). Конкурси і фестивалі стають не просто змаганнями, а центрами підготовки майбутніх виконавців, поширенням і пропаганди українського музичного продукту, зв'язною ланкою між регіонами.

Але існує значна відмінність між конкурсами й фестивалями. **Фестиваль** (фр. *festival* – свято, лат. *festivus* – святковий, веселий) – це масове святкове дійство, що включає огляд чи демонстрацію досягнень у певних видах мистецтва. Водночас це своєрідний іспит із виконавської майстерності та досягнень мистецьких колективів і окремих виконавців, презентація нових творів, виявлення та підтримка молодих талантів, пропаганда та популяризація сучасної світової та національної культури тощо. Фестиваль у певному сенсі є простором для діалогу. І. Бермес зазначає: «Музичний фестиваль як специфічне для культури та мистецтва явище вирізняється особливою творчою атмосферою, націлений на залучення найкращих виконавських колективів і солістів. Його головне завдання полягає в популяризації національного (почасти зарубіжного) музичного продукту і внесенні свіжої барви в культурне життя держави, міста, створенні широкого діалогового поля для виконавців-професіоналів і слухачької аудиторії» (Бермес, 2015: 151). Спостерігаючи за цими процесами, Л. Ігнатова зазначає, що відродження національних традицій у різних регіонах України створили передумови для активізації саме фестивального молодіжного руху. Виникли такі музичні фестивалі, як «Оберіг», «Жива вода», «Володимир», «Тарас Бульба», «Мельник», «Шлягер України», «Марія»; пізніше «Червона рута», «Таврійські ігри», «Молода Галичина», «На хвилях світязя», «Перлини сезону», концептуальним зерном яких стає створення української молодіжної культури (Ігнатова, 2013: 814).

Конкурс (лат. *concursum*) – це змагання, яке дає змогу виявити найбільш достойних із його учасників або найкраще з того, що надіслане на огляд. Їх специфікою є яскраво виражений змагальний характер, головною метою якого є досягнення перемоги. Це спонукає учасників до постійних занять, стає стимулом для підвищення рівня власного виконавського рівня. Варто зазначити, що досить тривалий час саме участь у міжнародних вокальних конкурсах була запорукою подальшого

професійного успіху вокаліста. Попри те, що участь у конкурсі має позитивне значення, вокалісти (як у професійно-співацькому відношенні, так і в іміджевому) мають відповідати формату змагання. Йдеться про певні стандарти, які висуваються щодо стильового напрямку виконуваних композицій, формату конкурсних номерів, співацької манери.

Таким чином, дитячі та молодіжні конкурси й фестивалі посідають значне місце у розвитку естрадно-джазового руху в Україні, виконуючи важливі завдання щодо виявлення нових талановитих виконавців, підвищення їх художньої майстерності, залучення до естрадно-джазового мистецтва обдарованих дітей та молоді.

Як відомо, щоби досягти певного рівня майстерності, музикою треба займатися з дитинства. «Завтрашніми» зірками будь-якого жанру мистецтва стають «сьогоднішні» діти. Тому значна роль у вихованні, розвитку, соціальному становленні особистості нині належить переважно позашкільним навчальним закладам, діяльність яких охоплює вільний час дітей та молоді і яка заснована на добровільності, особистісно орієнтованому підході до інтересів і здібностей кожного вихованця, є різноспрямованою й поліваріативною. Саме останнє надає їй відчутної відмінності від інших складників національної освітньої системи. Водночас позашкільна освіта є складником системи безперервної освіти України.

У наш час ринкових відносин, соціальних та економічних реформ, демократизації суспільства та гуманізації освіти підвищується попит батьків, молоді та інших вікових категорій населення на додаткові освітні послуги, які можуть бути задоволені в результаті використання соціально-педагогічних можливостей позашкільної освіти та виховання. Це безпосередньо стосується й естрадно-джазової освіти, яка здійснюється для дітей переважно в умовах позашкільної освіти. Основною метою таких закладів є забезпечення вільного творчого, інтелектуального, духовного розвитку дітей, доступність мистецької освіти та інтегрування її в європейський освітній простір. Це досягається шляхом:

- розвитку сучасних напрямів мистецтва, зокрема естрадно-джазового, на базі створення нових мистецьких шкіл, або збереження та розширення наявної мережі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів;

- залучення до мистецької освіти широкого кола дітей та підлітків, створення умов для творчого самовираження юних талантів, найбільш дієвими з яких є мистецькі конкурси і фестивалі;

– удосконалення та впровадження нових форм та методів роботи з учнями з урахуванням сучасних тенденцій розвитку цієї мистецької галузі;

– розширення послуг для населення різних вікових категорій;

– забезпечення якісної мистецької підготовки учнів із метою усвідомленого самовизначення та профорієнтації, підвищення виконавського та кваліфікаційного рівнів майбутніх естрадно-джазових виконавців;

– розширення співпраці з міжнародними фондами та містами-побратимами щодо обміну досвідом та залучення додаткових грантових коштів і нових програм, спрямованих на розвиток цих мистецьких закладів тощо.

Виконання цих завдань має сприяти вирішенню актуальних загальнопедагогічних, загальноестетичних і спеціальних завдань, як-от формування музичних смаків та сучасних потреб учнів; підготовка до сприйняття й розуміння естрадно-джазових музичних творів та здатності до їх критичного осмислення; розкриття творчо-імпровізаційного потенціалу; здатність до конкурентно спроможності тощо. Ці завдання не лише доповнюють і розширюють зміст дитячої музичної освіти, а й сприяють активізації та новизні навчального процесу.

Естрадно-джазове навчання як одна з передумов оновлення вітчизняної музичної культури, виступає як процес, що забезпечує підготовку висококваліфікованих музикантів, з одного боку, й аудиторії слухачів, здатної відрізнити справжні цінності від псевдоцінностей – з іншого.

Поняття професійної естрадно-джазової освіти можна зарахувати до системи вітчизняної музичної педагогіки, починаючи з 1970-х років. На той час навчальні осередки естрадно-джазової підготовки молодих музикантів діяли лише в окремих обласних центрах України і донині не стали для нашої музичної освіти поширеним явищем.

Музично-освітня система початкової музичної освіти, як зазначає З. Рось, базується на тому, що учні в ДМШ ще не мають музичних знань та власного музичного досвіду. З огляду на це, перед музичною школою стояло завдання не лише якісного перетворення стихійно і неконтрольовано сформованих музичних інтересів у естрадно-джазових співаків-початківців, а й ознайомлення їх з усім спектром жанрів і репертуарних напрямів естрадно-джазового мистецтва загалом. Так, почали виникати дитячі школи естетичного виховання або відкриватися нові відділи у наявних мистецьких закладах. Це естрадні відділення у державних музичних школах м. Києва (1974 р.),

м. Одеси (1982 р., 1989 р.), м. Ізмаїла (1989 р.), в Дитячій академії мистецтв (м. Луганськ) та ін. Відомими школами естетичного виховання стали: Київська дитяча художня школа № 2, Школа естрадного та джазового мистецтва Дніпровського району міста Києва (2001 р.) та Київська дитяча академія мистецтв (вищий мистецький коледж) м. Чембержі. На формування грамотних і свідомих поціновувачів джазу була скерована і діяльність викладачів Черкаської дитячої музичної школи №1 Т. Біляєвої і Л. Красавіної та багато інших (Рось, 2013: 60).

Єдина в Україні державна *Школа джазового та естрадного мистецтва* (директор Петро Полтарев), яка розташовується в місті Києві, була створена у 2001 р. і становить унікальну структуру, яка навчає дітей та дорослих на інструментальному та вокальному відділеннях основам традиційного та сучасного джазу, академічній, рок- і поп-музиці. В школі організуються майстер-класи зірок світового рівня, що значно підвищує фаховий рівень майбутніх виконавців і консолідує у своїй сфері кращі сили української естради та джазу. Школа формує, розвиває, пропагує та досліджує основні тенденції вітчизняного естрадного та джазового музикування.

Поряд із навчальними закладами державного підпорядкування з початком XXI ст. виникають приватні осередки підготовки естрадно-джазових виконавців, серед яких: Школа-студія сучасних видів вокалу «Драйв» (м. Київ); Школа Блюзу і Джазу (м. Київ), в якій дітей ознайомлювали з різними музичними стилями (блюз, блюз-рок, джаз, фанк, соул); школа естрадного мистецтва «Джем» (м. Чернівці); Продюсерський центр «PARADIS» (м. Київ); Літня Джазова Школа «Reikartz» (м. Львів), що була організована за ініціативою «JazzClub.Lviv», МО «Дзига»; Дитяча школа естрадного мистецтва продюсерського центру «Karparation» (м. Львів) та багато інших. На початку 2000 р. починають функціонувати відділення естрадно-джазового виконавства і в музичних училищах, зокрема у вже згаданому вище Київському музичному училищі ім. Р. М. Глієра (нині – Київському інституті музики ім. Р. Глієра), а також в Одеському, Донецькому Львівському Харківському Криворізькому, Луганському, Черкаському, Чернігівському тощо.

Ознакою культурно-мистецького життя України кінця XX – початку XXI ст. стала організація значної кількості музичних *конкурсів*, які проводилися для дітей і за участі дітей. Прикладом просування такого популярного в Україні культурного бренду, як дитинство, в індустрії глобального культурного

простору стали такі акції: фестиваль дитячої творчості «Сузір'я талантів в Україні», міжнародні конкурси «Зоряний Симеїз», «Jazz зорі», «Острів», «Yellow Submarine», «Beatles fest», Всеукраїнський конкурс «Жива музика» та ін.

Помітним конкурсом на пострадянському просторі стала «Нова хвиля». Це щорічний конкурс молодих виконавців популярної музики, що проходив у 2002–2014 рр. у латвійському місті Юрмалі, а з 2015 р. – у Сочі. Багато популярних нині виконавців були учасниками «Нової хвилі»: Джамала, М. Яремчук, А. Стоцька, І. Дубцова, П. Гагаріна, Т. Кароль, М. Нітіч та ін. У межах Міжнародного джазового фестивалю у Вінниці, заснованого у 1996 році, був організований Всеукраїнський конкурс молодих джазових виконавців «Vinnytsia jazzfest».

Харківська середня спеціалізована музична школа-інтернат із 2015 р. організувала Відкритий конкурс естрадно-джазового виконавства та імпровізації «Джаз-фієст» у межах XXIII міжнародного фестивалю «Музика – наш спільний дім». Мета конкурсу – популяризація джазової музики серед юнацтва та творчої молоді в Харкові та в Україні, підтримка молодих естрадно-джазових виконавців, збереження традицій, пошук нових сучасних форм, розвиток творчих здібностей учасників, обмін досвідом та творчими досягненнями викладачів, які працюють у напрямі джазового мистецтва, знайомство молоді з провідними сучасними музикантами України, майстер-класи членів журі для учасників та викладачів. Для участі в конкурсі були запрошені учні дитячих музичних шкіл та дитячих шкіл мистецтв, позашкільних закладів, студенти музичних училищ, училищ культури, студенти вищих навчальних закладів.

Найбільш резонансними конкурсами 2016–2020 рр. були: I відкритий конкурс молодих джазових виконавців «Performance jazz 2016» за ініціативою Миколаївської обласної громадської організації «Миколаївський Джаз-Клуб», який проходив у квітні в місті Миколаєві і був присвячений Міжнародному Дню Джазу; IV Всеукраїнський конкурс молодих виконавців джазової музики «Джаз Дебют» 2017 року (м. Київ), Третій всеукраїнський конкурс молодих виконавців джазу «Джаз-Палітра 2018» (листопад-грудень 2018 р.) в м. Черкаси, проведений із метою підтримки розвитку дитячого, юнацького та молодіжного джазового мистецтва, популяризації кращих зразків світової та української джазової музики, розкриття талантів юних виконавців із різних регіонів України, стимулювання розвитку джазового мистецтва у державі, обмін твор-

чими досягненнями молодих українських джазових музикантів; стартував I Всеукраїнський конкурс естрадно-джазового мистецтва «Soloviov art jazz» в м. Києві, на який запрошувалися різні вікові категорії: молодша – 5–6, 7–9 років; середня 10–12, 13–14 років; юнацька 15–16, 17–19 років та ін. На Херсонщині вже традицією стали мистецькі конкурси, в яких брали і беруть участь конкурсанти всіх жанрів. Це міський конкурс «Каховка має таланти», Всеукраїнський конкурс солістів-вокалістів імені О. Петрусенко та багато інших.

Отже, здійснений огляд дитячих і молодіжних естрадно-джазових конкурсів свідчить про динаміку їх проведення та виконання важливих завдань щодо популяризації естрадно-джазової музики серед дітей, юнацтва та творчої молоді, підтримки молодих естрадно-джазових виконавців, збереження традицій, пошуків нових сучасних форм та напрямів естрадно-джазового мистецтва, розвитку творчих здібностей і обміну досвідом.

Серед великої кількості **фестивалів**, які до 2019 р. щороку проходили в Україні, особливе значення для фахового зростання творчої молоді мали дитячо-юнацькі естрадно-джазові фестивалі, а також фестивалі, які передбачали у своїх програмах участь дитячих та юнацьких колективів. Таким чином, **дитячі та юнацькі** естрадно-джазові фестивалі функціонували або як самостійні мистецькі акції, наприклад: Всеукраїнський дитячий джазовий фестиваль «Джаз над морем» (м. Скадовськ), Фестиваль-конкурс молодих виконавців «Do#Dж Junior»/«ДоДж Юніор» (міста Донецьк, Київ), Київські міжнародні дитячі джазові фестивалі «Атлант-М» і «ОКешкин Джаз», Міжнародний «Дитячий джазовий фестиваль ім. Леоніда Утьосова в Южному» (Одеська обл.), який назвали «дитячим джазовим рухом» та ін., або ставали складником великого «дорослого» фестивалю – Міжнародного джазового фестивалю «Єдність» (м. Київ), Всеукраїнського фестивалю «Зимові джазові зустрічі імені Євгенія Дергунова» (м. Київ), Регіонального вуличного джазового фестивалю «Jazz на Суворова» (м. Херсон) та ін. (Рось, 2018: 328).

На основі аналізу розвитку сучасного естрадно-джазового руху була здійснена спроба доповнити дійсну джазову класифікацію естрадних дитячо-молодіжних фестивалів в конкурсів, розроблену до 2012 р., і на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку дитячо-молодіжного конкурсно-фестивального руху визначити їх класифікацію (Рось, 2018: 329). Отже, визначення дитячо-молодіжних естрадно-джазових акцій в Україні до 2020 р. можна представити нижченаведеною класифікацією.

Першу групу фестивалів становлять українські дитячі і юнацькі естрадно-джазові фестивалі як *самостійні* фестивальні акції, а саме: Всеукраїнський дитячий джазовий фестиваль «Джаз над морем» (м. Скадовськ), Фестиваль-конкурс молодих виконавців «Do#Dж Junio» // «ДоДж Юніор» (м. Донецьк, а з 2008 р. – м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль «Атлант-М» (м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль «ОКешкин Джаз» (м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль ім. Леоніда Утьосова в Южному (м. Южне, Одеська обл.), Всеукраїнський фестиваль молодих виконавців джазу «Джаз-форум» (м. Бердянськ, Запорізька обл.), Міський відкритий естрадно-джазовий дитячий фестиваль «Сердце-bravo» (м. Херсон), Міський дитячий джазовий фестиваль-конкурс «Джаз і Юність» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), відкритий фестиваль джазової музики «Українська jazz весна» (м. Харків), відкритий фестиваль ретро – музики «МелоМанія» (м. Харків) Фестивалі дитячої та юнацької творчості «Смарагдове місто» та «Дотик до чуда» (м. Нова Каховка) та ін. А також вищеназвані конкурси.

Другу групу становлять дитячі та молодіжні фестивалі й конкурси як *частина великих* естрадно-джазових фестивалів, які включають участь дитячих та юнацьких колективів, а саме: Міжнародний джазовий фестиваль «Єдність» (м. Київ), Всеукраїнський фестиваль «Зимові джазові зустрічі ім. Євгенія Дергунова» (м. Київ), «Вечори пам'яті Володимира Симоненка» в межах Міжнародного фестивалю «Київські літні музичні вечори» (м. Київ), Міжнародний фестиваль академічної і сучасної музики «Фарботони» (м. Канів, Черкаська обл.), Регіональний вуличний джазовий фестиваль «Jazz на Суворова» (м. Херсон), Міжнародний фестиваль «Міжнародні дні джазової музики у Вінниці» – «Vinnytsia Jazzfest» (м. Вінниця), Фестиваль мистецтв, сучасної і джазової музики «Zaporizhzhia Jazz» (м. Запоріжжя) та ін.

Третю групу фестивальних заходів, починаючи з 2017 р., становлять акції, в яких спостерігається *об'єднання основних вищеназваних форм фестивального руху* – це одночасне проведення *фестивалів-конкурсів*. Так, одним із перших став відомий фестиваль-конкурс «Made in Ukraine», метою якого стало сприяння популяризації серед дітей та молоді інтелектуального й змістовного дозвілля, різноманітних видів і напрямів художньо-творчого виконавського мистецтва та підтримки талановитої творчої молоді. Також у цьому році були проведені: обласний дитячий фестиваль-конкурс «Джаз-Вітраж» на базі Сумської ДМШ; Міжнародний фестиваль-конкурс

естрадної пісні «Жива вода», який проводиться у Дергачівському районі Харківської області й охоплював географію від Киргизстану до Молдови та Білорусі. Метою останнього є пропаганда кращих зразків української естрадної пісенної творчості, виявлення талановитих аматорів із сільських районів, підвищення їх виконавської майстерності та закріплення творчих стосунків між районами, областями України та країн ближнього зарубіжжя. 8 серпня 2017 р. в м. Вільногірськ (Дніпропетровська область) пройшов Всеукраїнський фестиваль-конкурс дитячої та юнацької творчості «Гранд-талант – 2017», заснований з ініціативи Всеукраїнського об'єднання «Ліга діячів культури України». У 2018 р. в Кривому Розі відбулися Регіональний фестиваль-конкурс дитячої та юнацької творчості «Соловейко» – естрадна номінація (вокал) і Міський дитячий джазовий фестиваль-конкурс «Джаз і юність» та багато ін.

За 2019 рік проведено велику кількість фестивалів-конкурсів, серед яких відомі: Всеукраїнський фестиваль-конкурс вокального мистецтва «Буритинові солоспіву» в місті Рівне (16–17 травня 2019 р.); XIV Міжнародний конкурс-фестиваль дитячого, юнацького та молодіжного мистецтва «Закарпатський Едельвейс–2019»; Всеукраїнський вокально-хореографічний фестиваль-конкурс «Kiev art time» в м. Ужгороді Закарпатської області; відкритий Всеукраїнський фестиваль-конкурс джазового мистецтва «Джаз на Поштовій» у м. Кривий Ріг; у жовтні 2019 року в місті Києві відбувся II Всеукраїнський фестиваль-конкурс вокального мистецтва «Vocal seasons», метою якого була активізація творчого потенціалу молоді й підтримка талановитих учнів і студентів та популяризація вокального мистецтва, зокрема вокальної музики – академічного, естрадного, джазового та народного напрямку. Всім запам'ятався XIII Міжнародний фестиваль-конкурс дитячої та юнацької творчості «Світ у твоїх долонях», який уже традиційно проводиться в жовтні–листопаді у місті Києві тощо.

Спостерігається особливо широка географія Міжнародних фестивалів-конкурсів мистецтв, які представлені різними номінаціями, як-от вокал, хореографія, інструментальна музика, розмовне мистецтво, театри мод і модельні агентства, цирк. Це міста Харків («Grand Music Fest»), Львів («Golden Lion»), Одеса («Чорноморський бриз»), Київ («Золота амфора»), Дніпро («Золоте сяйво»), Полтава («Poltava Art Fest») тощо. Наприклад, тільки у Львові за планом 2020–2021 рр. у Львівському державному «Палаці естетичного виховання учнівської молоді» вже проведено або

очікується проведення низки міжнародних і всеукраїнських фестивалів-конкурсів, що передбачають залучення до змагань учасників різних вікових категорій. Це Міжнародні фестивалі-конкурси «Зіркова хвиля хітів 2020», «Новорічний вогник 2020», «Українська коляда 2021», «Перлини світових талантів 2021», «Місто лева 2021», «Єврофест 2021», «Талановита молодь України 2021», «Зірковий грамофон талантів 2021», «Хіт парад 2021», «Зіркові хвилі талантів 2021» тощо.

Водночас спостерігається тенденція переорієнтації окремих фестивалів на фестивалі-конкурси. Так, Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль «Джаз над морем», який почав свою творчу біографію у 2000 році, у 2019 був проведений як фестиваль-конкурс, у якому взяли участь близько 200 учасників із Херсона, Кривого Рога, Скадовська, Миколаєва, Арциза, Черкас, Запоріжжя, Києва, Одеси, Полтави тощо.

Висновки. Отже, на підставі здійсненого огляду особливостей розвитку дитячого та юнацького конкурсно-фестивального руху можна констатувати, що в незалежній Україні спостерігається значне збільшення кількості фестивальних заходів і, незважаючи на складні сучасні умови пандемії, не знижується активність у проведенні дитячих і молодіжних конкурсів та фестивалів.

Доведено, що музично-фестивальна діяльність дітей – це, по-перше, демонстрація дитячих досягнень, по-друге, масштабне свято, яке складається з концертів, вистав, театральних постановок, об'єднаних єдиною тематикою, програмою, сценарієм.

Дитячі конкурси й фестивалі направлені на реалізацію таких функцій: 1) **просвітницької**, яка спрямована на презентацію досягнення культури одного з регіонів. Тому програми конкурсів

і фестивалів досить насичені й інформативні; 2) **комунікативної**. Конкурсно-фестивальне спілкування дозволяє дізнатися нове і, можливо, знайти щось спільне, що ріднить культури співрозмовників; 3) **виховної**, яка виявляється за умов безпосереднього контакту й спілкуванні дітей із представниками культури інших регіонів і країн, сприяє налагодженню контактів та інформаційному обміну; 4) **розважальної, або культурно-пізнавальної**, яка передбачає наявність розважального складника: майстер-класи, гала-концерт, ярмарки, танці тощо. Таке колективне проведення часу і спілкування створює атмосферу свята, яка дозволяє сприймати презентовану «інформацію» як «яскраве шоу».

На основі аналізу сучасних тенденцій розвитку дитячих і молодіжних конкурсно-фестивальних акцій найчастіше спостерігається об'єднання основних вищеназваних форм фестивального руху – це одночасне проведення **фестивалів-конкурсів**. Сполучення цих двох форм становлять оптимальний варіант для досягнення поставлених перед фестивальними заходами завдань і значного їх розширення.

З огляду на сучасні умови дотримання заходів безпеки, були впроваджені нові форми побутування конкурсно-фестивальних заходів. Це дистанційне і змішане їх проведення, що уможливує участь у них усіх охочих.

Естрадно-джазові фестивалі й конкурси стали особливою формою існування музичного мистецтва, модель якої направлена на збереження національної та світової мистецької спадщини, подальший розвиток і популяризацію найкращих надбань естрадно-джазового мистецтва, пошуку і підтримки талановитої і творчої молоді, створення платформи для її розвитку і творчих звершень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бермес І. Організаційні засади музичного фестивального руху в Україні. *Культурологічна думка*. Київ, 2015, № 8. С. 150–155.
2. Бондаренко А. Фестивалізація культури. *Варіанти*. Львів, 2017, 15 вересня.
3. Волков С. М. Конкурсно-фестивальний рух в Україні ХХІ ст. як модель нового культурного середовища дитини. *Дитяча субкультура в Україні: традиції та сучасність (культурологічний контекст)*. Монографія. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2018. С. 311–352.
4. Вишнеvsька Г. Г., Крупа І. П. Дитячі фестивалі як засіб трансляції української культури. *Дитяча субкультура в Україні: традиції та сучасність (культурологічний контекст)*. Монографія. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2018. С. 403–513.
5. Ігнатова Л. П. Музично-фестивальное движение в современной Украине: от массовости к камерности. *В мире науки и искусства: вопросы философии, искусствознания и культурологии*. Сб. ст. по материалах XXV междунар. Науч.-практ. Конф. Новосибирск : СибАК, 2013. С. 814.
6. Ігнат'єва Я. Фестивально-конкурсний рух в еволюції зарубіжного і українського музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Київ, 2018. Вип 20, Т.1. С.142–146.
7. Рось З. П. Класифікація українських джазових фестивальних акцій періоду незалежності (1991–2012 рр.). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2018. № 4. С. 326–331.

8. Рось З. Розвиток естрадно-джазової освіти в Україні. *Українська музична культура на сучасному етапі : трансформація традиційних і академічних форм*. Зб. матеріалів Всеук. наук.-практ. конф. (Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 24–25 квітня 2013 р., м. Івано-Франківськ) / ред.-упоряд. В. Дутчак]. Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. С. 58–65.

REFERENCES

1. Bermes I. (2015). Orhanizatsiyni zasady muzychnoho festyval'noho rukhu v Ukrayini. [Organizational principles of the music festival movement in Ukraine.] *Kul'turolohichna dumka*. Kyiv, № 8. S. 150–155. [in Ukrainian].
2. Bondarenko A. Festyvalizatsiya kul'tury. [Festival of culture.]. *Varianty*. L'viv, 2017, 15 veresnya. [in Ukrainian].
3. Volkov S. M. (2018). Konkursno-festyval'nyy rukh v Ukrayini KHKHI st. yak model' novoho kul'turnoho seredovyscha dytyny. [Competition-festival movement in Ukraine of the XXI century. as a model of a new cultural environment of the child.]. *Dytyacha subkul'tura v Ukrayini: tradytsiyi ta suchasnist' (kul'turolohichnyy kontekst)*. Monohrafiya. Kyiv: Instytut kul'turolohiyi NAM Ukrayiny. S. 311–352. [in Ukrainian].
4. Vyshnevs'ka H. H., Krupa I. P. (2018). Dytyachi festyvali yak zasib translyatsiyi ukrayins'koyi kul'tury. [Children's festivals as a means of broadcasting Ukrainian culture.]. *Dytyacha subkul'tura v Ukrayini: tradytsiyi ta suchasnist' (kul'turolohichnyy kontekst)*. Monohrafiya. Kyiv: Instytut kul'turolohiyi NAM Ukrayiny. S. 403–513. [in Ukrainian].
5. Ignatova L. P. (2013). Muzikal'no-festival'noye dvizheniye v sovremennoy Ukraine: ot massovosti k kamernosti. [Festival-competition movement in the evolution of foreign and Ukrainian musical art]. *V mire nauki i iskusstva: voprosi filosofii, sikusstvovedeniya i kul'turologii*. Sb. st. po materialakh XXV mezhdunar. Nauch. –prakt. Konf. Novosibirsk: SibAK. S.814. [in Russian].
6. Ihnat'yeva Y. (2018). Festyval'no-konkursnyy rukh v evolyutsiyi zarubizhnoho i ukrayins'koho muzychnoho mystetstva. [Festival-competition movement in the evolution of foreign and Ukrainian musical art]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk*. Kyiv. Vyp 20, T.1. S.142–146. [in Ukrainian].
7. Ros' Z. P. (2018). Klasyfikatsiya ukrayins'kykh dzhazovykh festyval'nykh aktsiy periodu nezalezhnosti (1991–2012 rr.). [Classification of Ukrainian jazz festival actions of the period of independence (1991–2012).]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi kervnykh kadriv kul'tury i mystetstv: nauk. zhurnal*. Kyiv : IDEYA PRYNT, № 4. S 326–331. [in Ukrainian].
8. Ros' Z. (2013). Rozvytok estradno-dzhazovoyi osvity v Ukrayini. [Development of pop and jazz education in Ukraine]. *Ukrayins'ka muzychna kul'tura na suchasnomu etapi : transformatsiya tradytsiynykh i akademichnykh form*. Zb. materialiv Vseuk. nauk.-prakt. konf. (Prykarp. nats. un-t im. V. Stefanyka, 24–25 kvitnya 2013 r., m. Ivano-Frankivs'k) / red.-uporyad. V. Dutchak]. Ivano-Frankivs'k : Foliant. S. 58–65. [in Ukrainian].